

— Das heißt: die Vision 2020,¹⁴ der Ruf nach einer konstruktiven Modernisierung und Flexibilisierung innerhalb des Europäischen Forschungsraumes (EFR) werden sich nur dann behaupten und ein besseres Ergebnis als Europa 2010 erzielen können, wenn sie es schaffen, den Raum europäischer Werte im Sinne eines unerlässlichen multilateralen Korrektivs nicht zu verlassen und international *solidarisch und subsidiär zugleich*, ungeachtet der Größe und der Vergangenheit einzelner Partner, an dessen Weiterbau zu arbeiten.

Die heutige Veranstaltung ist ein bescheidenes, jedoch evident wirksames Zeichen dafür.

Ich danke Ihnen für Ihr Kommen und Ihre Aufmerksamkeit.

¹⁴ Siehe: MITTEILUNG DER KOMMISSION, EUROPA 2020. Eine Strategie für intelligentes, nachhaltiges und integratives Wachstum, KOM(2010) 2020 endg., Brüssel, den 3.3.2010

Misija društvenih istraživanja u Hrvatskoj

Vlado ŠAKIĆ

Ravnatelj Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb

Temeljna načela na kojima počiva cjelokupna znanost jesu razumijevanje, objašnjenje i predviđanje. Dodao bih da je za razumijevanje nužna i temeljna sastavnica istraživanje. Kako bismo u tom općem kontekstu razumjeli misiju društvenih znanosti u Hrvatskoj nužno je razumjeti njihovu misiju u europskom kontekstu s obzirom na to da Hrvatska od uspostave državne neovisnosti početkom devedesetih godina svoj svekoliki razvitak usmjerava prema općim trendovima koje promiče Europska unija. U tom kontekstu valja napomenuti da u svojim tzv. okvirnim programima Europska komisija ističe važnost sljedećih tema relevantnih za društvene znanosti:

- rast, zapošljavanje i natjecanje u »društvu znanja«
- socijalna kohezija i socijalne, kulturne i obrazovne promjene u proširenoj Europskoj uniji
- kombiniranje ekonomskih, društvenih i okolišnih ciljeva u europskoj perspektivi
- glavni trendovi u društvu i njihove posljedice
- održivi i okolišni izazovi, demografske promjene, migracije i integracija, kvaliteta življenja, globalna ovisnost
- Europa u svijetu (migracijska situacija, stanje siromaštva, kriminala i konflikta)
- građanstvo u Europskoj uniji
- socioekonomski i znanstveni indikatori
- predviđanje aktivnosti u, primjerice, budućim procesima globalizacije znanja, migracija i starenja

U istraživanjima na europskoj razini već se duže promiče interdisciplinarni pristup kao europska posebnost u odnosu na SAD, gdje se više prakticira strukovna autonomnost znanstvenih disciplina. Nadalje u Europi je još uvijek nejasna razdjelnica između društvenih i humanističkih znanosti pa i u definiciji polja i u istraživanjima te u ciljevima postoje brojna preklapanja o kojima zbog skućenosti vremena ne mogu opširnije govoriti.

Imajući u vidu da trećina studenata na europskim sveučilištima studira društvene i humanističke znanosti, često se na razini Europske unije, u Europskoj komisiji i europskoj znanstvenoj zakladi, u krugovima društvenih i humanističkih znanstvenika izražava nezadovoljstvo općim statusom tih znanosti u pogledu ukupnog ulaganja u znanstvena istraživanja i praktične primjene rezultata istraživanja te se ulažu naponi da se to stanje popravi.

U takvom općem kontekstu i s obzirom na spomenuto slijeđenje europskih standarda u razvitku Hrvatska se manje ili više slično drugim tranzicijskim zemljama prilagođava tim procesima i stanju u području društvenih znanosti. Može se reći da je u znanosti i visokom obrazovanju stanje u Hrvatskoj nešto bolja nego u ostalim područjima zbog čega je to poglavlje u pristupnim pregovorima s Europskom unijom zatvoreno prije ostalih. Međutim mi društveni znanstvenici svjesni smo nekih tegoba koje još uvijek opterećuju proces razvoja društvenih i humanističkih znanosti i priključenje na europske trendove. Prije svega to se odnosi na tegobe proizašle iz hrvatskog totalitarnog naslijeđa u kojem je prevladavao jednoperspektivan pogled na društvo i društvene procese, a suvremeni europski trendovi nisu se slijedili. Na taj način stvorene su brojne praznine u istražnosti hrvatskog društva i stoga bitno otežano uspoređivanje sa suvremenim europskim društvima. U odnosu na prioritetne teme koje smo naveli te se praznine posebno odnose na istraživanja socijalne kohezije u novim političkim i društvenim okolnostima, okolišna istraživanja i istraživanja održivog razvoja, demografske promjene, suvremene migracijske trendove, istraživanje kvalitete življenja, globalne ovisnosti, novih oblika kriminala, socioekonomskih indikatora te predviđanja društvenih procesa. Posebno valja napomenuti deficit u istraživanjima socijalnog, kulturnog i nacionalnog identiteta na način koji je usporediv sa starijim članicama Europske unije i, naravno, u rezultatima koje dopuštaju usporedbe prema pojedinim identitetskim parametrima. Budući da takva istraživanja u europskom kontekstu imaju dugu tradiciju i može se reći da su na nacionalnim razinama obavljena na visokoj razini te da su te zemlje više orijentirane prema istraživanjima europskog kulturnog i građanskog identiteta, često se iz tog kruga zemalja ne razumije naglašena potreba za identitetskim istraživanjima na nacionalnoj razini i pridaju joj se pogrešne atribucije. Naime temeljni ciljevi tih istraživanja u Hrvatskoj usmjereni su na samo spoznavanje modernog hrvatskog kulturnog i socijalnog identiteta te na mogućnost usporedbe sa zemljama Europske unije radi priključenja suvremenim integracijskim procesima.

Sažeto rečeno hrvatske društvene znanosti imaju misiju ići usporedno i ubrzano dvama kolosijecima. Jedan se odnosi na istraživanja povezana sa socioekonomskim indikatorima na temelju kojih se može prepoznati moderni hrvatski kulturni i socijalni identitet te u isto vrijeme sudjelovati u istraživačkim procesima na razini Europske unije na način kako se to s te razine planira i promiče. To je tegoban put, s obzirom na navedeno totalitarno naslijeđe, istraživačku infrastrukturu i financijska ulaganja u društvene i humanističke znanosti koja zaostaju za prosječnim ulaganjima u okviru Europske unije. U takvom općem kontekstu socijalna motivacija znanstvenika nužan je čimbenik za slijeđenje spomenutih procesa.

Što se tiče Instituta Pilar i njegovih aktivnosti, mi smo od osnutka 1991. godine slijedili sve navedene europske trendove u društvenim i humanističkim znanostima i veliko mi je zadovoljstvo što ćemo vam našu cjelokupnu djelatnost danas moći predstaviti i omogućiti da sami procijenite dostignutu kvalitetu i razinu.

Österreich und Kroatien als kulturelle Partner im neuen Europa

Jakub FORST-BATTAGLIA

Sonderkoordinator für Südosteuropa, Bundesministerium für europäische und internationale Angelegenheiten, Wien

Meine Damen und Herren,

Österreich und Kroatien sind alte Schicksalsgenossen — verbunden durch Jahrhunderte gemeinsamer Geschichte — und enge kulturelle Nachbarn in der Welt von heute, getrennt nur durch eine halbe Stunde Autofahrt. So heterogen die Landschaften und Einflüsse, die das Wachsen der durch lange Tradition verbundenen, einstmals als Dreieiniges Königreich bezeichneten Gebiete Kroatiens sein mögen, der Wille zur Nationsbildung hat sie zusammengefügt. Die geistigen Quellen, im Illyrismus, Austro- und Jugoslawismus oder im ethnischen Kroatismus, haben nach bewegten Umbrüchen und menschlichen Tragödien in einen dynamischen Staat zwischen mediterraner Adria und mitteleuropäischem Donauraum gemündet, ein Tor zum Balkan und geachteten Partner der internationalen Gemeinschaft.

Die Republik Österreich, mit ihrer aus multinationalem Erbe gewachsenen Verbundenheit zu den Ländern und Völkern des östlichen und südöstlichen Europa, schöpft ihre Identität gerade aus dieser Vielfalt. Kroatische Staatsbürger und Österreicher kroatischer Muttersprache, so auch besonders die Volksgruppe der Burgenlandkroaten, stellen eine willkommene Bereicherung unseres gesellschaftlichen Lebens dar. Kroaten spielten in der alten Monarchie als Militärs und Beamte eine wichtige Rolle. Tausende Österreicher besuchen jedes Jahr Kroatien aus touristischen und beruflichen Beweggründen, beide Völker kennen und schätzen einander. Wir bewundern die legendäre Schaffenskraft der kroatischen Avantgarde und Moderne.

Nun gilt es, im größeren Europa noch enger zusammenzuarbeiten. Kultur, Bildung und Wissenschaft, jene „weichen Mächte“ (soft powers), die so viel zur Erbauung des Menschen und zum gegenseitigen Verständnis beitragen, sind wesentliche Bausteine einer Europäischen Union, die nicht nur auf Politik, Wirtschaft und rechtlich-institutionellen Rahmenbedingungen aufgebaut ist, sondern diesem „Europa eine Seele geben“ möchte. Österreich hofft zuversichtlich, dass Kroatien in baldiger Zukunft auch formell der EU angehören wird und seine reiche geistige, seit jeher zutiefst europäische Überlieferung in diese Union mitbringt.

Seit 1955 sorgte ein Österreichischer Lesesaal, dann ein Kulturinstitut und letztlich ein Kulturforum in der schönen Hauptstadt Zagreb für heute rund 100